

Кадрове забезпечення гірничотехнічних експертиз

Ірина Лісовицька

Канд. техн. наук, доц., Дніпропетровський НДІСЕ, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9599-3492>, e-mail: iryna.lisovytka@gmail.com

Олег Муха

Канд. техн. наук, доц., Дніпропетровський НДІСЕ, Національний технічний університет «Дніпровська політехніка», м. Дніпро, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1311-8708>, e-mail: olegmuha@ukr.net

Розглянуто проблематику кадрового забезпечення під час проведення судових гірничотехнічних експертиз у науково-дослідних установах.

Ключові слова: гірнича промисловість; гірничотехнічна експертиза; кадрове забезпечення; нещасний випадок; порушення вимог безпеки.

Staffing when Performing Forensic Mining Engineering Examinations

Iryna Lisovytka, Oleh Mukha

The problematics of staffing during forensic mining engineering examinations at scientific and research institutions is discussed.

Keywords: mining industry; forensic mining engineering examination; staffing; accident; violation of security requirements.

Україна є однією із найбагатших країн Європи за запасами корисних копалин. Їх розвідка, видобуток, збагачення та використання є однією з основних складових економіки країни. Гірнича промисловість, що містить паливодобувну (вугільну, нафтову, сланцеву, торфову, видобування природного газу) рудовидобувну (залізорудну, марганцеворудну, видобування кольорових руд, благородних і рідкісних металів та ін.), гірничохімічну (видобування калійних солей, кам'яної солі та ін.), видобування мінеральної сировини для будівельної індустрії, вогнетривкої та керамічної промисловості, є однією з найнебезпечніших галузей у сфері промисловості України.

Підвищений рівень аварійності та травматизму на підприємствах гірничої промисловості пов'язаний із складними гірничо-геологічними та гірничотехнічними умовами розробки корисних копалин, високою механізацією виконуваних робіт, інтенсифікацією гірничих робіт без достатнього сучасного технічного оснащення, наявністю на робочих місцях численних шкідливих і небезпечних виробничих чинників. Значна кількість інцидентів, які призводять до заподіяння шкоди здоров'ю працівникам або іншим

тяжким наслідкам, виникає через невиконання вимог нормативно-правових актів з охорони праці як безпосередніми виконавцями, так і посадовими особами підприємств та організацій.

Відповідно до ст. 44 Закону України «Про охорону праці» [1] за порушення законодавчих і нормативно-правових актів із питань охорони праці винні особи можуть бути притягнуті до дисциплінарної, адміністративної, матеріальної або кримінальної відповідальності. Кримінальна відповідальність за злочини проти безпеки визначена ст. 271—275 Кримінального кодексу України [2].

Якщо на підприємстві стався нещасний випадок, який підлягає спеціальному розслідуванню, роботодавець зобов'язаний протягом доби надіслати повідомлення підприємствам (установам, організаціям), зазначеним у пункті 8 Порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві [3] (зокрема, органам поліції).

Охорона прав і свобод людини є одним із головних завдань кримінального законодавства. Чинний Кримінальний процесуальний кодекс України [4] у ч. 1 ст. 214 визначає, що слідчий (дознавач, прокурор) невідкладно, але

не пізніше 24 год після подання заяви, повідомлення про вчинення кримінального правопорушення або після самостійного виявлення ним із будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинене кримінальне правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування.

Ураховуючи, що на етапі досудового розслідування для з'ясування обставин, що мають значення для кримінального провадження, необхідні спеціальні знання, то слідчий (дознавач, прокурор) призначає проведення судової гірничотехнічної експертизи.

Завдання гірничотехнічної експертизи визначені п. 10.2 Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень [5].

Право проведення гірничотехнічної експертизи мають судові експерти з кваліфікацією за спеціальністю 10.15 «Дослідження причин та наслідків надзвичайних подій в гірничій промисловості та в підземних умовах». Для проходження підготовки на посаду судового експерта та отримання цієї кваліфікації фахівець повинен мати повну вищу освіту за спеціальністю 184 «Гірництво» (галузь знань 18 «Виробництво та технології»).

Підготовка фахівців у галузі гірничої промисловості за спеціальністю 184 «Гірництво» відбувається у трьох вищих навчальних закладах Міністерства освіти і науки України:

- Національному технічному університеті «Дніпровська політехніка» (м. Дніпро);
- Донецькому національному технічному університеті (м. Покровськ, Донецька обл.);
- Криворізькому національному університеті (м. Кривий Ріг, Дніпропетровська обл.).

Особливістю контингенту здобувачів вищої освіти за цією спеціальністю є те, що вони народилися та мешкають безпосередньо в регіонах, де розташовані об'єкти гірничої промисловості. Після завершення навчання фахівці з гірництва зазвичай повертаються до місця постійного проживання і працевлаштовуються за отриманою спеціальністю.

Розвиток гірничої промисловості активно відбувався в Донецькій та Луганській обл., тому основним місцем виконання гірничотехнічних

експертиз був Донецький НДІСЕ. Оскільки він фактично припинив свою діяльність 2014 р., то в інших НДІСЕ Мін'юсту України виникла нагальна потреба в пошуку фахівців із досвідом роботи в гірничій галузі для їх підготовки за спеціальністю 10.15 «Дослідження причин та наслідків надзвичайних подій в гірничій промисловості та в підземних умовах». Недостатність відповідних фахівців в умовах зростання кількості кримінальних проваджень, що надходять до науково-дослідних установ, призводить до збільшення терміну виконання судових експертиз.

Також для підвищення якості та ефективності експертних досліджень і посилення їх доказової сили під час розслідування порушень вимог законодавства з охорони праці у гірничій промисловості з урахуванням змін, які внесені на протязі останніх років у відповідні законодавчі та нормативно-правові акти, необхідно удосконалювати чинні та розробляти нові методики з проведення судової гірничотехнічної експертизи.

Для надання висновку за результатами проведення гірничотехнічної експертизи, який допомагає судам в ухваленні обґрунтованих рішень, визначенні причин і відповідальності у справах, пов'язаних із кримінальними правопорушеннями проти безпеки виробництва, існує нагальна потреба приділити увагу питанням кадрового та методичного забезпечення за спеціальністю 10.15 «Дослідження причин та наслідків надзвичайних подій в гірничій промисловості та в підземних умовах».

Перелік джерел посилання

1. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text> (дата звернення: 02.03.2024).
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 02.03.2024).
3. Про затвердження порядку розслідування та обліку нещасних випадків, професійних захворювань та аварій на виробництві : постанова КМУ від 17.04.2019 р. № 337 (зі змін.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/337-2019-%D0%BF%ED20210106#Text> (дата звернення: 02.03.2024).

4. Кримінальний процесуальний кодекс України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 02.03.2024).
5. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та

експертних досліджень та Науково-методичні рекомендації з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98#Text> (дата звернення: 02.03.2024).